

Jordi Mestre i Vergés Fotògraf, restaurador i químic

“Vivim una fase de destrucció massiva”

COL·LECCIÓ · Mestre té un arxiu d'unes quatre-centes mil imatges, fetes al llarg dels 43 anys que fa que és fotògraf, sobretot en l'àmbit arqueològic
CUIDADOR · També restaura fotos, com les del “mestre” Català i Roca

Jordi Camps i Linnell
SANT MIQUEL DE FLUVIÀ

Fa fotos quan treballa i quan no, també. I si no és una cosa ni l'altra, les restaura. Com a fotoperiodista té una dilatada carrera. Es va formar a marxes forçades a *El Periódico* —des del número zero— i es va especialitzar en l'àmbit arqueològic treballant durant 10 anys com a responsable de la fotografia científica a l'Iphes (Institut Català de Paleocologia Humana i Evolució Social) i, sobretot, fent treball de camp en jaciments com el d'Atapuerca. Una imatge seva captant la mandíbula humana més antiga d'Europa va aparèixer fa sis anys a la portada de la revista *Nature*. Com a restaurador, s'encarrega de restaurar una part de la col·lecció de Català i Roca, a qui considera el “mestre”. Nascut a sobre de l'actual Cafè Royal de Girona, viu a Sant Miquel de Fluvià, on té la casa, l'estudi, el laboratori i un jardí frondós del qual està enamorat.

Com és que amb aquesta trajectòria és més conegut a París o a Burgos que no pas a Girona?

Possiblement perquè de la meua ciutat natal me'n vaig anar fa 28 anys i hi he fet poques coses, alguna amb la Diputació de Girona. En canvi en pobles de Burgos o Granada, on he treballat en els jaciments d'Atapuerca i Orce, et podrien arribar a convidar a copes si dius que em coneixes. També em recorden perquè quan em vaig trencar un peu fins i tot alguns veïns em traslladaven d'un lloc a un altre. París?, és exagerat, però en àmbits de l'arqueologia segur que també saben qui sóc. A Barcelona és on professionalment he dedicat més temps i on han publicat més els meus treballs.

Recorda quin dia va descobrir que volia ser fotògraf?

Als 14 anys, quan un company de curs em va convidar a acompanyar-lo a revelar al laboratori de l'Associació Fotogràfica i Cinematogràfica (Afic) situat al peu del carrer de la Força, un casolot sinistre que es va convertir després en la casa del ciclista Armstrong. Encara recordo aquelles ampolles de vidre amb líquids i com em va fascinar veure com aquells negatius es revelaven i apareixien les imatges. Era màgic, pura poesia. Vaig quedar com ionqui i encara n'estic, d'enganxat. El primer que vaig fer va ser estudiar químiques i treballar a les tardes de laboratorista i fent reportatges de casaments els caps de setmana.

De qui va aprendre més als seus inicis professionals?

Dels companys del laboratori Ictini i de Sebastià Martí, amb qui feia reportatges i fotos d'estudi. Després, ja en la meua etapa a *El Periódico*, vaig aprendre moltíssim de Carlitos Bosch, un argentí que va exercir amb mi la pràctica més salvatge del fotoperiodisme. Era de l'escola del “si cal robar o subornar es fa”. Matar no, perquè el podia posar en un compromís.

Ha evolucionat la seva fotografia? I com es caracteritza?

Certament. Sobretot hi ha un canvi crucial des del pas del blanc i negre al color. Generalment, les meves fotos consten de pocs elements i solen ser aparentment simples. Però totes tenen en comú que capten un recorregut intern i ofereixen una doble lectura.

Què prefereix, pla general o primer pla; paisatge o persones?

Del tot per la part i des de la part el tot.

Deu anys com a fotògraf a Atapuerca i exercint de responsable a l'Iphes. Com es fotografia l'arqueologia?

He voltat mig món de jaciment en jaciment. El Marroc, Algèria, Mèxic, Cantàbria, Andalusia... Si deixes a un arqueòleg fer les fotos sempre sortirà un metre quadrat delimitat per unes cordes. Jo em plantejo el què, com, quan, on i per què. Per exemple, a Orce: com és el poble, quines festes i quin folklore celebren, quin és el paisatge, la geologia del terreny, què s'ha excavat, fotos il·luminades sense que es noti del jaciment, plans aeris, qui ha fet les excavacions, l'equip, retrats dels personatges, tècniques... És com si des del metre quadrat emmarcat per l'arqueòleg esclatés un foc artificial.

El seu llibre, 'Identificació i conservació de fotografies' s'ha reeditat recentment en castellà i és un referent. Què té?

És molt sistemàtic, ordenat, pràctic i exhaustiu. Pensat tant per a professionals com per als que no ho són.

Què és més fràgil, una fotografia analògica o una de digital?

Jo de la primera en dic química, i depèn. Cadascuna té les seves fragilitats específiques. D'entrada, en el cas de les fotografies químiques, se les ha de protegir amb un medi protector i conservar-les com allò que són: una peça única, un tresor a protegir. Pel que fa a les digitals, cal duplicar-les i migrar-les a temps. Dels disquets als CD i DVD i ara d'aquests dispositius als discs durs. I per anar bé, s'haurien de fer almenys dues còpies per sistema. Si se'n va la llum pot fer malbé un disc dur en un tres i no res!

I creu que protegim prou bé les nostres imatges? Hi ha

perill de perdre part del patrimoni fotogràfic?

No pot ser que la fotografia digital es mengi la química. La pèrdua és sistemàtica. Tota aquella cultura que no es transmet a les noves generacions provocarà una pèrdua irreversible. Ara encara hi som a temps perquè existim individus de trànsit. Jo vaig enrere fins i tot i he après tècniques primigènies del paper fotogràfic tal com es feia en l'època de Talbot. Procediments arqueològics...

Això és ser un verdader 'freaky' de la fotografia.

[Riu.] Doncs sí i som comptats! I per això pateixo... Només cal observar el que destinen les institucions per a la conservació del nostre patrimoni fotogràfic. Els pressupostos actuals són ínfims. La gent ja no se'n recorda, de com es cremaven les pel·lícules mudes amb l'aparició del cinema sonor, o el celuloide dels films en blanc i negre quan va arribar el color. Actualment vivim una nova fase de destrucció massiva.

I les seves imatges, les té ben conservades?

Després de 43 anys dedicat a la fotografia dec tenir entre

300.000 i 400.000 fotos. Remarcablement ben conservades. Les estic digitalitzant i ja en dec tenir unes vint mil convenientment seleccionades.

Què en farà?

L'arxiu tinc clar que serà públic, però encara no sé on ni quan. Tinc clar que la meua col·lecció, com molts d'altres, ha d'anar junta per no perdre la visió general. Aquí o a fora, no m'importa perquè tampoc em vull morir de gana.

Un dels seus darrers treballs com a restaurador ha estat restaurar part de l'arxiu fotogràfic de Català i Roca. Tota una responsabilitat.

I tant! M'ha suposat enfrontar-me a una restauració complicada. Però també és un plaer tocar l'obra del mestre.

En què ha consistit la seva tasca?

Es tracta d'un encàrrec del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (Coac), que fa set anys que té la custòdia del fons de Català i Roca. Dels 200.000 negatius que tenen en dipòsit van trobar una capsca que deia ben clar: “Fotos per restaurar.” Es tracta de fotografies fetes